

TEDENSKA SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto I

Ljubljani, dne 27. avgusta 1920

Štev. 39

Josip Ressel, izumitelj ladijskega vijaka

Usoda se res čudno igra s človeškim življenjem. Redkokdaj se dogodi, da ima učenjak ali dobrotvorec priliko uživati sadove svojega velikega dela za splošno dobrobit človečanstva, za katero je žrtvoval vse svoje življenje. Malokomu je dano, da svojo veliko misel, ki mu jo je podarila usoda, izvede popolnoma, če jo pa, zopet ni ljudi, ki bi ga razumeli. Večinoma naleti na ljudi, ki ga ne razumejo, večkrat nočejo razumeti, največkrat pa so njegovi osebni neprijatelji, ki žrtvujejo kar morejo, samo, da delo ne uspe. Z neuspehom ideje pa pokopljejo navadno tudi stvaritelja. Učenjaki in dobrotvorci morajo umreti, priti morajo novi rodovi, ki ne poznajo stvaritelja, poznajo samo idejo in nepristransko sodijo in pripoznajo zaslugo možu, ki je trpel in umrl za veliko delo v dobrobit tistega človeštva, ki ga je povsod preganjalo.

Le malo si oglejmo svetovne učenjake, iznajditelje, velike pesnike in pisatelje in videli bomo, kako bridko je bilo njih življenje in kako bedno so umirali. S tem, da so se bavili s posebnim, za njih nedobičkanosnim delom, so zamudili priliko, nabaviti si druge zemeljske zaklade in reveža, kdo neki ga bo pripoznal? Usoda je določila zopet druge, ki niso in ne bodo deležni posmrtnih slave, pač pa imajo dobiček in dobro živijo z izkoriščanjem učenjakovega trudapolnega dela. Tako se je godilo tudi Josipu Resslu, izumitelju ladijskega vijaka, ki ga vidimo na naši sliki, ob stoletnici omenjene velike iznajdbe.

20. avg. je preteklo baš 100 let, odkar je vložil Josip Ressel, rodom Čeh, ki je kaj rad povdarjal svojo češko narodnost, prošnjo za pripoznanje svojega velikega izuma. Več let se je bavil z mislijo, kako pospešiti brzino ladij. Kot podlago je vzel neke stare poskuse iz XV. stoletja, ki pa niso takrat uspeli. Šlo se je za vijak, ki naj bi se zavrtel v vodo in tako pospešil premikanje ladje. Najtežje je bilo najti pravilno mesto, kjer bi vijak najbolje učinkoval in to se je Resslu posrečilo. Predložil je izum v patentiranje. Svoje prve poskuse je delal v Pietrijah pri Novem Mestu na Krki, kjer je bil za gozdarja.

Leta 1827 se mu je posrečilo z denarno pomočjo dveh tržaških trgovcev izgotoviti velik vijak in opremiti z njim manjšo barko. Pri prvih poskusih sta gonila vijak dva delavca. Ti poskusi so se obnesli, treba je bilo najti silo, ki bi gonila vijak mesto delavcev. Odločil se je zgraditi manjšo ladjo, kjer naj bi gonil vijak parni stroj. To mu je hotel na vsak način preprečiti Anglež Morgan, ki je imel koncesijo za vožnjo med Trstom in Benetkami. Bal se je konkurence svojemu podjetju, ki ga je opravljal s starim parobrodom na vreteno. — Kljub zaprekam se je posrečilo Resslu pridobiti za svojo novo izpopolnjeno iznajdbo nekega tržaškega veletržca. Leta 1828 je bila zgrajena omenjena ladja, ki so jo krstili za »Civetto« in dne 5. avgusta 1829

Resslov spomenik na ljub. pokopališču.

se je vršila poskusna vožnja Civette. Sedaj pa je prišel usodepolni trenutek ne samo za Resslovo iznajdbo nego tudi za njega samega. Med vožnjo je počila s'abo zvarjena parna cev in stroj se je ustavil. Neglede na to, da je bilo to popolnoma brezpomembno za veliki izum, so Resslovi nasprotniki pregovorili njegovega podpornika in razglasili iznajdbo kot manjvredno, brezpomembno za plovstvo. Dosegli so celo to, da so bili nadaljni poskusi z omenjeno ladjo policijsko zabranjeni. —

Ressla je to zelo potrló, posebno pa, ko je izvedel po enajstih letih, da je v tržaško luko dospela velika angleška ladja, katero goni od njega iznajdeni vijak, radi katerega je on pretrpel toliko razočaranje. Lahko si predstavljamo, kako je bilo iznajditelju pri srcu, ko je videl, da so se drugi polastili sadu njegovega dela.

Tujsi Francozi in Angleži so videli Resslovo iznajdbo, se je polastili in na svojo reko delali, dokler jim ni uspelo napraviti nekaj podobnega. Ressel se je odpeljal v Pariz in v London in zahteval, da se njemu pripozna, da je on iznajditelj in da se njemu plača dotični patent; toda vse zaman. Ni mu uspelo, z velikim in dolгим popotovanjem je napravil zadnja razpoložljiva denarna sredstva.

Leta 1857 je bil v Ljubljani in zbolel na legarju; tik pred smrtjo je napisal svojo oporoko in prosil, naj bi se njegovi sorodniki in prijatelji zavzeli tudi po njegovi smrti, da se bo pripoznal veliki izum njemu, res pravemu izumitelju. To, kar ni uspelo njemu, je uspelo njegovim potomcem in prijateljem. Po do'gi borbi je svet pripoznal, da je res Ressel tisti, ki je s svojo veliko iznajdbo odkril velikanke zaklade celokupnemu pomortvu.

Ressla so pokopali v Ljubljani pri sv. Krištofu in ponosni smo lahko, da počivajo v slovenski zemlji kosti tako slavnega moža, brata Čeha.

Ker so se šele nekaj let po smrti s pripoznanjem iznajdbe jeli zanimati za Resslov grob, tega niso mogli več točno ugotoviti in so spomenik slavnemu možu, katerega ime nosi tudi velika ljubljanska cesta, postavili v bližini, kjer domnevajo, da je Ressel pokopan.

Resslova iznajdba pa ni ostala omejena samo na vodi. Na podlagi ladijskega vijaka je zgrajen tudi eroplanski vijak, s katerim se človek dviga v neskončne višine in tako olajšuje promet in proučuje ozračje.

Tako je bilo življenje velikega izumitelja in dobrotvorca vsega sveta. Postavili so mu spomenik, ki priča, kje je pokopan, toda če primerjamo njegov veliki izum z izumi drugih, ki so tudi počaščeni za doka manjša dela, sta spomenik v Ljubljani in oni na Češkem v njegov rojstnem kraju dokaj premajhna in dolžnost vseh narodov sveta h bila, da se vsaj po smrti na častnejši način oddolžijo velikemu duhu.

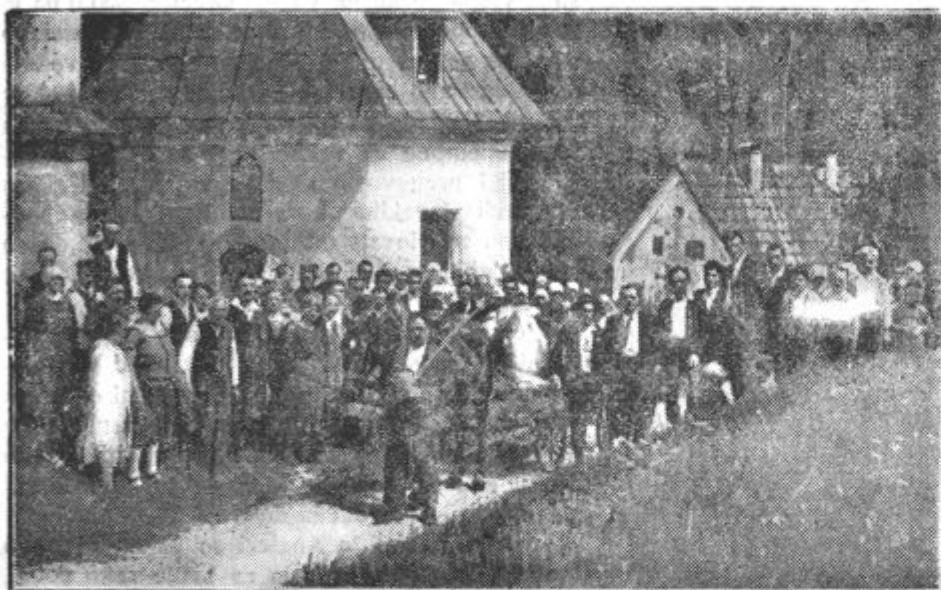

Na desni:

Prihod prestolonasleđnika Petra v Kaštel Kambelovac v Dalmaciji, kjer bo ostal čez poletje ob morju.

Na levi:

Ivan Sicherl, ustanovitelj posojilnice v Logatcu, ki se je pod 31 letnim njegovim vodstvom razvila v najmočnejši denarni zavod na Notranjskem, je po dolgotrajni bolezn dne 20. t. m. umrl. Vrlemu možu ohranimo trajen spomin.

Pogrebni sprevod Pavla Šumana, ki se je ponesrečil v Savinjskih planinah, pred cerkvijo v Solčavi. Njegov brat Ivo se je kot letalec spomladi ponesrečil pri Novem Sadu.

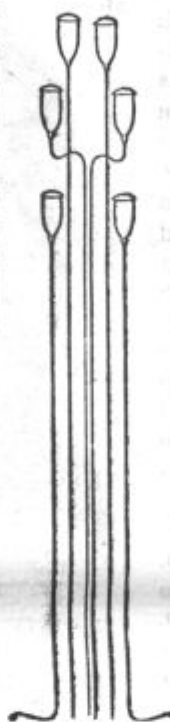

Na levi:

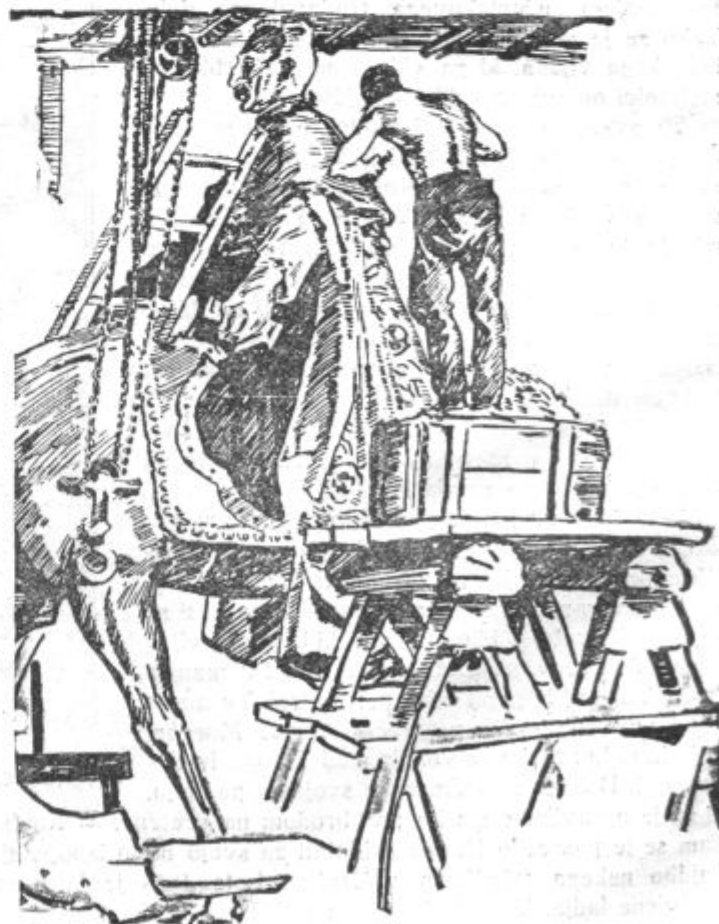
Slap Šumnik na Pohorju.

Na desni:

Velikanski spomenik kralja Petra, katerega postavijo v Velikem Bečkereku in bo največji njegov spomenik v državi. Kip junaškega kralja je napravil hrvatski kipar Valdec v Zagrebu, kjer so ga vili v bron. Na sliki vidimo bronasti kip pri izdelovanju, potem ga pa vzamejo narazen in odpošljejo v Vel. Bečkerek, kjer ga zopet sestavijo, postavijo na najlepši prostor tega bogatega banatskega mesta in z največjimi slovesnostmi odkrijejo.

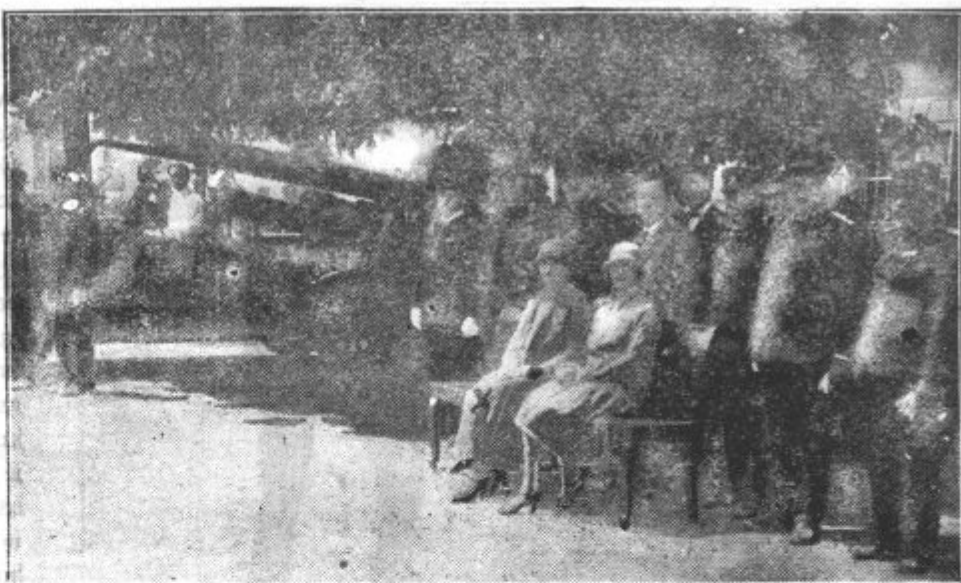
Jakob Zalaznik, ugledni ljubljanski pek, znani lovec in pevec, je umrl prošli teden. Na zadnji poti ga je spremljala ogromna množica prijateljev iz vseh krogov prebivalstva.

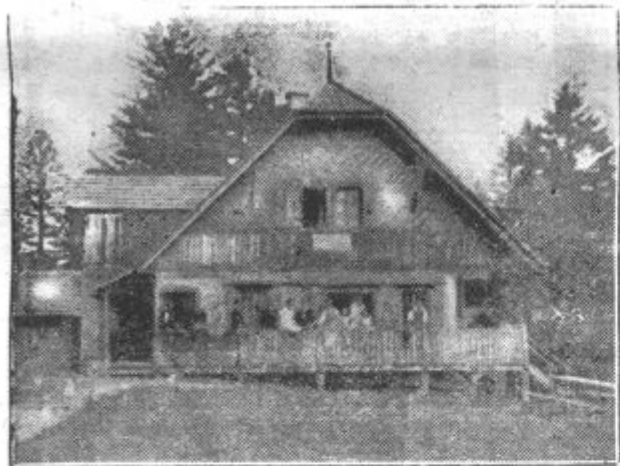
Ivan Povše, marljivi član tamburaškega zbora v Uršnem selu, ki je bil minuli mesec ubit v Gornjih Sušicah v Beli Krajini.

Blagoslovitev avto-brizgalne gasilnega društva v Slovenj-gradcu. Na sliki vidi-mo tudi kumico, gospo dr. Pirnatovo, ozna-čeno s X. Z nabavo te najmoderneje brizgal-ne je društvo prekosi-lo vsa društva na de-želi in je vsem za vzgled pri človeko-ljubnem delu.

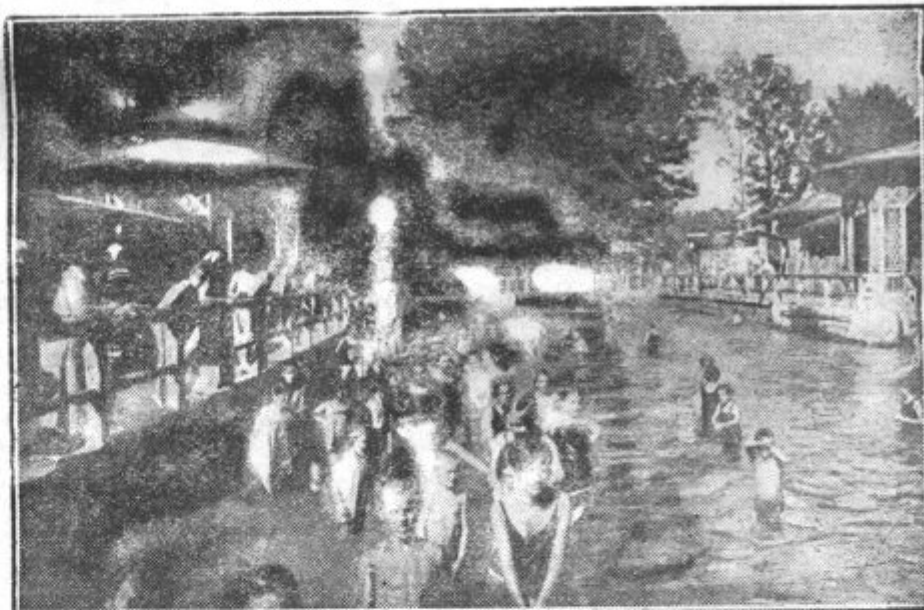
... gasilska vaja v Trbovljah, ki je po-kazala, kako čudovito hitro je mogoče poga-siti ogenj z različnimi v ta namen izumljeni-mi sredstvi. Na naši sliki vidimo z lahko gorljivimi snovmi na-mazano leseno barako, katero so v par minu-tah pogasili z nekim praškom.

Glasoviti ženitveni sle-par Mladen Čop je v Zagrebu preoblečen v pomorskega kapetana padel v roke policije ravno, ko je hotel z obljubami preslepiti neko lepo dekle

Ruška koča na Pohorju, kamor prihaja vedno več izletnikov občudovat razgled po prekrasni Štajerski.

Na desni: **Gneča** v kopališču Kolesija v Ljubljani, kamor se hodi hladit vse, kar ni moglo na deželo na čisti zrak in v čisto vodo.

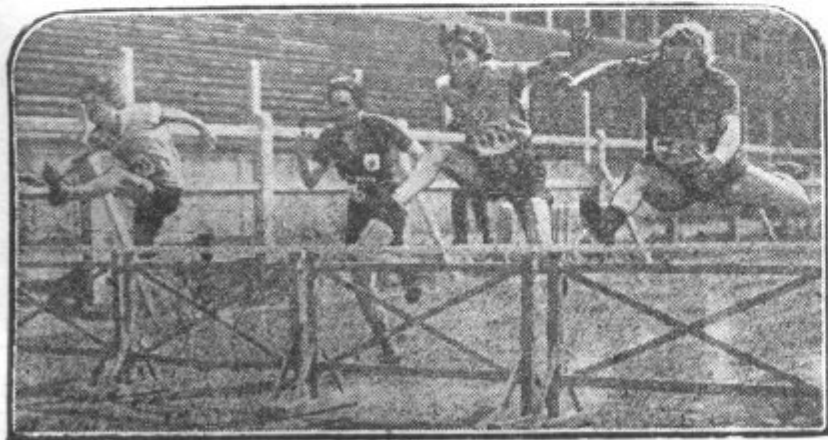

Na levi:

Ženska tekma v teku čez ovire nam priča, da ženske posnemajo moške v vsem in jih hočejo doseči tudi v okretnosti in moči.

Na desni:

Štefanija Kralj, 23 let-na rudniška delavka v Trbovljah, ki jo je dne 14. t. m. ustrelil Anton Krajšek v gozdu nad Trbovljami.

Ovčarska psica doji mlado srnico. Od te usmiljene psice, ki je last trgovalca Plahute v Lučah v Savinjski dolini, naj se brezsrčni ljudje nauče usmiljenja do zapuščenih otrok.

V zgornjem krogu: Petletna Angležinja s svojim malim tovarišem, za katerim je skočila v vodo, da ga reši smrti. Njen pogum je bil pa večji kot njena moč, začela sta se potapljati, da so ju kmaj rešili. **V spodnjem krogu** pa vidimo pogumno 17 letno rusko kneginjo Gaščinovo, ki je v Milanu v Italiji osramotila stoglavo množico laških strahopetnežev, ki se niso upali v vodo po potaplajočega otroka, ona je pa v obleki skočila za njim in mu rešila življenje.

Zgoraj: Vdomaćena srnica in srnjak z lastnikom Ivanom Bohinjem, p. d. Tomaževcem z Mišač pri Podnartu.

Na levi: Ameriška Nemka Jer. Ederle, ki je preplavala Rokavski preliv med Francijo in Anglijo, širok 40 km, v 14 urah 20 min. za nagrado 10.000 dol. Na sliki vidimo plavalco s svojo babico.

Sumi, sin japonskega cesarja, se pri posebnem profesorju uči streljanja z lokom.

Na levi:

Francoski pomorski kapetan Le Prijer s pripravo, katero je izumil in se z njo lahko drži celih 10 minut pod vodo.

Na desni:

Telovadne vaje skupine žensk v kopalnih oblekah na morski obali v Ameriki.

